

ІННОВАЦІЙНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МУЗЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

I. A. Medvedev

Розглядаються проблеми музейної педагогіки в сучасних умовах розвитку галузі культури в Україні. Висвітлено вплив представників державної влади, органів місцевого самоврядування, галузі культури, закладів вищої та загальної середньої освіти на освітньо-педагогічне середовище музейної сфери. Особливу увагу приділено організації процесу педагогічного сприяння музейним комунікаціям. Запропоновано шляхи покращення діяльності закладів культури, пов'язаних із музейною справою, зокрема наголошено на потребі розроблення стратегічних напрямів розвитку закладів культури з позиції музейної педагогіки.

Ключові слова: музейна педагогіка, заклади культури, державні органи влади, органи місцевого самоврядування, педагогічний вплив, педагогічна практика.

Medvedev I.A. Innovative Directions Of Museum Pedagogy Development In Modern Conditions

Problems of museum pedagogy in modern conditions of culture development in Ukraine are considered. The impact of the representatives of state authorities, local self-government bodies, culture, higher and general secondary education institutions on the educational and pedagogical environment of the museum sphere is highlighted. Particular attention is paid to the organization of the process of pedagogical assistance to the museum communications. Ways to improve the activities of culture institutions as for museum sphere are proposed, in particular, the need to develop strategic directions for the development of cultural institutions from the standpoint of museum pedagogy.

Key words: museum pedagogy, culture institutions, state authorities, local government bodies, pedagogical influence, pedagogical practice.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Формуючи соціокультурний простір країни й світу, педагогіка та музейна справа як складові системи духовного життя людини є одними з важливих сфер людської діяльності [1, с. 2].

Музейна справа та педагогічна діяльність є тими чинниками, що позитивно впливають на стан гуманітарно-культурного простору України, створення позитивного іміджу незалежної держави. Ці процеси залежать від докорінних якісних змін у стратегічних напрямках розвитку музейних закладів усіх форм власності; реалізації інноваційних напрямів розвитку музейної справи як одного з каталізаторів розвитку соціально орієнтованого сучасного українського суспільства; моделювання змістовної складової збереження культурної спадщини українського народу за допомогою музеїв як інструмента реалізації державної політики в галузі куль-

тури та освіти. Утім, намагання активізувати ідеї музейної педагогіки в Україні стикаються із досить консервативною структурою відносин у галузі культури й освіти.

Ідея музейної педагогіки посідає особливе місце в суспільній свідомості і є предметом осмислення педагогіки, філософії освіти, історії України, культурології, публічного управління галузями освіти та культури. Музейна педагогіка набуває особливої ваги в контексті розроблення державної політики в галузях культури та освіти, при формуванні нової, відповідної сучасному світовому рівню національної системи музеїв.

Запорукою розвитку сучасної музейної педагогіки, базованої на інноваційних знаннях та інтелекті й інформаційно-комунікаційних інструментах, є усвідомлення принципів, законів, закономірностей та особливостей, що впливають на процес становлення музею як центру організації освіти та дозвілля громадян. Визначення специфічних

Медведєв Ігор Анатолійович, кандидат наук із державного управління, доцент, старший науковий співробітник, Комунальний заклад Тростянецької міської ради «Музейно-виставковий центр «Тростянецький» (м. Тростянець, Сумська обл., Україна)

характеристик ідеї та візії музейної педагогіки в сучасному суспільстві повинне трансформуватися відповідно до потреб формування національного культурно-освітнього середовища.

Аналіз досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми і на які спирається автор (огляд історіографії).

Теоретико-методологічну основу вирішення питань розвитку музейної педагогіки в науковій літературі представлено в працях Венді Котлера, Ніла Котлера, Філіпа Котлера, Лінди Нлоріс, Рейні Тісдейл, Жан-Мішеля Тобелема. Соціально-педагогічні функції музею, що визначають його місце і перспективи розвитку в системі культурної та освітньої комунікації та забезпечують збалансованість напрямів музейної діяльності, розглядаються у працях А. Великої, Ю. Грубніної, Г. Мезенцева, А. Михайловської, П. Морозової, Т. Пилипчук.

У ХХ ст. на формування та реалізацію ідей музейної педагогіки суттєво вплинули погляди таких авторів, як Софія Русова (1856–1940), Михайло Биковець (1894–1937), Павло Сапухін (1893–1970), Наталя Мірза-Авакянц (1888–1940), Олександр Булдовський (1857–1938), Федір Шмідт (1877–1937), Фома Бельський (1890–1952) [8; с. 75]. Упродовж перших десятиріч ХХІ ст. проблематикою музейної педагогіки активно займаються В. Гайдей, О. Міхно, О. Сухомлиська та ін. [8, 12].

Музейна педагогіка як явище у її функціональній специфічній визначеності базується на елементах культурно-інформаційної, наукової, просвітницької діяльності і є важливим фактором довгострокового зростання культурного простору України. Виховна функція музейної педагогіки є пріоритетною і спрямовується на такі групи населення, як діти дошкільного, молодшого, середнього та старшого шкільного віку; молодь; дорослі; люди похилого віку. Експозиційна складова музеїв завжди активно використовується як виховний ресурс. Прикладами є, зокрема, експозиції Національного музею історії України (м. Київ), музею «Гетьманська столиця» (м. Батурин), Національного художнього музею України (м. Київ), Державного природознавчого музею НАН України (м. Київ).

Для створення музейного середовища, на базі якого можна було б активно реалізувати інструменти музейної педагогіки,

потрібні значні кадрові, організаційні та фінансові ресурси й підтримка держави. Унікальні музейні комплекси на таку державну підтримку можуть розраховувати, а музеї на рівні адміністративного району та об'єднаних територіальних громад перебувають дещо в іншій ситуації, пов'язаній із стагнацією розвитку економічного, фінансового, кадрового та організаційного потенціалу в регіонах. Водночас ті органи влади й місцевого самоврядування, які намагаються інвестувати кошти у музейну справу, зокрема музейну педагогіку, при поєднанні зусиль педагогів, працівників закладів культури, управлінців всіх рівнів та громадських активістів із вдалим публічним управлінням можуть розраховувати на значний успіх у роботі, спрямованій на розвиток державної освітньої політики та політики в галузі культури на місцевому, обласному та загальнодержавному рівнях.

Виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується стаття. На сучасному етапі представники різних галузей науки (публічне управління культурою та освітою, історія педагогіки, порівняльна педагогіка, вікова педагогіка) осмислюють особливості інституційних засад музейної педагогіки як частини сфери культури.

Стверджується, що музей повинен стати місцем, де будуть вирішуватися чітко визначені з позиції публічного управління галуззю освіти та культури освітні, виховні завдання. Водночас музейна педагогіка як частина загальної педагогіки має специфічні особливості. Так, із позиції державного та громадського впливу досить дискусійним залишається питання про те, чи повинна музейна педагогіка базуватися на засадах організації наукового та світського музейного простору чи, натомість, брати за основу релігійне віросповідання.

Проблемою є і визначення особливостей (специфічних рис) музейної педагогіки в Україні, а також з'ясування сутності елітоутворювальної функції музейної педагогіки та її впливу на формування нової української еліти в сучасному суспільстві.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є визначення специфічних особливостей музейної педагогіки як інструмента реалізації державної політики в галузі культури та освіти; окреслення змістовних характеристик функцій музейної

педагогіки як такої, що позитивно впливає на формування національної ідеології та культури і є чинником зміцнення української державності, популяризації матеріальної та нематеріальної культури з позиції соціокультурного менеджменту в галузях культури та освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. На наш погляд, у сучасному українському суспільстві музейна педагогіка ще не має потрібної уваги культурного середовища, влади та громадян. В ідеалі музейна педагогіка як явище повинна бути одним із інструментів збереження культурної та мистецької спадщини, механізмом трансляції суспільних культурних і освітніх цінностей. Отож, державний та громадський вплив повинні бути спрямовані на музейну педагогіку як специфічну категорію музейної діяльності.

Водночас комерціалізація музейної діяльності може і позитивно, і негативно впливати на розвиток музейної педагогіки. Механізми й інструменти впливу на музейну педагогіку держави та органів місцевого самоврядування, окремих громадян повинні мати позитивний системний характер. У процесі трансформації культурних та освітніх відносин музейна педагогіка повинна бути сучасною, гнучкою та здатною до змін. При цьому пріоритетом музейної педагогіки для працівників музейних закладів, представників закладів освіти, органів державної влади і місцевого самоврядування має бути не прибуток, а збереження традиційних цінностей українського народу, національної культури та освітньої ідентичності. Саме музейна педагогіка в сучасному суспільстві здатна формувати у свідомості громадян національні ідеї й позитивно впливати на соціальні та культурні відносини.

Музейна педагогіка має зосереджуватися на формуванні особистості, її всебічному розвитку і потребує розроблення цілеспрямованих державних програм на рівні держави, регіону, окремої адміністративно-територіальної громади. В умовах адміністративно-територіальної реформи, скорочення районних центрів та відповідних управлінських структур активно зможуть функціонувати лише ті заклади музейної галузі, які здатні продемонструвати свою самодостатність [3, с. 10].

Напрями реалізації музейної педагогіки: музейна педагогіка робітничих професій у

закладах культури; музейна педагогіка, спрямована на наукових працівників; музейна педагогіка, спрямована на розробників сувенірної продукції; музейна педагогіка, спрямована на менеджерів галузі культури; музейна педагогіка, спрямована на керівний склад кадрів музейної галузі тощо.

В українській науці потребують остаточного наукового визначення поняття предмета, суб'єкта та об'єкта музейної педагогіки.

Предметом музейної педагогіки є сукупність позитивних педагогічних впливів на територію, галузь культури, культурне середовище, музейні заклади, професійні колективи, фахові групи спеціалістів, соціальні групи з метою їхніх якісних позитивних змін для забезпечення реалізації державної національної політики у сфері культури та музейного середовища.

В. Гайдей, О. Міхно, О. Сухомлинська визначають музейну педагогіку як галузь діяльності, що здійснює передачу культурного досвіду на основі міждисциплінарного та поліхудожнього підходів через педагогічний процес в умовах музейного середовища. При цьому зазначається, що особливу роль при викладанні в школі фізики та астрономії має музей технічної думки та технічної творчості. Однак у цьому визначенні цілі, які ставляться перед педагогом, обмежуються: 1) здатністю пробуджувати інтерес до пізнання світової цивілізації і культури народів світу, технічного прогресу, рідної природи через музей та його колекцію; 2) вихованням дбайливого, шанобливого ставлення до музейних пам'яток як частини культури та формування розуміння єдності природи, культури й технічного прогресу [12, с. 10].

Термін «музейна педагогіка» був уперше введений у науковий обіг К. Фрізенем 1934 р. За іншими даними, термін «музейна педагогіка» запровадив 1931 р. Г. Фройденталь у книзі «Музей – освіта – школа».

Зародження музейної педагогіки відбулося в музейному середовищі у зв'язку із популяризацією мистецтва, науки та техніки за епохи Просвітництва. Саме в цей час музейна педагогіка характеризується розвитком із позиції функціонального підходу. З одного боку вона починає слугувати інструментом освітньої діяльності, з іншого стає невід'ємною складовою соціокультурного середовища.

Особливий суспільний інтерес до музейної педагогіки виникає у XIX ст. У 1880-ті

роки в Південно-Кенгсінгтонському музеї для спільної роботи за напрямками науково-технічного та художнього виховання й освіти учнів було створено службу взаємодії з вчителями середніх навчальних закладів. Директор вищезгаданого музею Г. Коул першим привернув увагу до освітньої сутності та візії музею. Цю візію підхопили музеї Бостона, Нью-Йорка, Чикаго тощо. В деяких американських музеях вводилася спеціальна посада музейного вчителя (Бостонський музей мистецтва). Одним із перших теоретиків освітньої функції музею був Д. Гудд, який працював у Метрополітен-музеї, вбачав мету музею у навчанні візій, ідей, змістів і смислів через предмети.

Музейно-освітня діяльність активізувалася також і в Німеччині, але в цій країні, на відміну від США, вона формувалася завдяки активістам-ентузіастам.

Особливе місце в реалізації змісту музейної педагогіки повинні посідати нові форми комунікацій між людьми та технології партнерства, фандрайзингу та підвищення престижності, конкурентоспроможності і фінансової стабільності закладів, що надають культурно-освітню послугу. При цьому не важливо, який заклад (музей чи школа, коледж, університет) відіграє у музейній педагогіці основну роль.

Серед видатних фахівців, які займалися проблемою розвитку музейної педагогіки у Європі, слід згадати Г. Кершенштайдера. Його концепція, покладена в основу діяльності Німецького музею шедеврів природознавства та техніки, дала змогу сприймати експозицію музею не тільки професійно підготовленим публіці, а й учням. Натомість керівник відділу «Музей та школа» Берлінського музею етнографії А. Рейхвейн вперше створив для учнів спеціалізовані експозиції, побудовані за принципом музеїв-майстерень, що надалі стало одним із найважливіших напрямів музейної педагогіки. У 20–30-ті рр. XX ст. вирішенням проблем взаємодії музеїв та школи в Німеччині опікувався Центральний інститут виховання та навчання в Берліні, із яким співпрацювали Л. Паллат, Д. Ріхтер, Г. Фройденталь. Завдяки їхнім науковим працям та зусиллям у музеях створено педагогічні відділи та впроваджено посади музейних педагогів – музейних спеціалістів із педагогічною освітою, здатних організувати освітній процес у музейному середовищі.

У Російській імперії теорія музейної педагогіки почала формуватися наприкінці XIX – на початку XX ст. зусиллями засновників російської екскурсійної школи М. Гейнике, І. Грековса, Б. Райкова, а також прибічників освіти в педагогічних, шкільних та дитячих музеях М. Барнтмана, О. Зеленко, М. Новоруського, М. Страхової, М. Фльорова та ін. У художніх музеях формувалися теоретичні та практичні аспекти музейної педагогіки, пов'язані з іменами М. Романова, Ф. Шміта та О. Бакушинського. Естетичному вихованню «нового глядача» після 1917 р. належало важливе місце, що викликало реформу музейної справи та активізацію музейної просвітницької діяльності, однак в 30–40-ві рр. XX ст. музеї були переорієнтовані на ілюстрування перемоги панівної марксистсько-ленінської ідеології, що призвело до звуження музейно-педагогічної роботи до допомоги школі у процесі розширення знань учнів.

40-ві–80-ті роки XX ст. характеризуються етапом розвитку освітньої діяльності музеїв, пов'язаним із прагненням ЮНЕСКО залучити до музеїв дитячо-юнацьку аудиторію. 1964 р. конференція Міжнародної ради музеїв (International Council of Museums – скорочено англійською ICOM) віднесла співробітників, які займалися просвітницькою та освітньою діяльністю, до найбільш важливих музейних спеціалістів. Було розроблено теорію комунікацій, яку в 1960-ті роки ввів у науковий обіг директор музею у місті Калгарі Д. Камерон і яка уможливила зміни ставлення суспільства до музею як формального додатка системи освіти.

Майже в усьому світі у 60–70-х рр. XX ст. почався «музейний бум»: дивовижна популярність музеїв потребувала рішучих змін у традиційних експозиціях. У СРСР популярність музеїв привела до того, що для відвідувачів стали проводити, головню, оглядові екскурсії, які не передбачали поглибленого інтересу до музейних пам'яток. Для вирішення педагогічних завдань радянські музеї розробляли більш широкую тематичну практику. Більшість музеїв країни в межах контактів з органами народної освіти були об'єднані темою «Музей та школа». Із 1972 р. почалася також активна робота зі студентською молоддю.

У Німеччині 1981 р. видано перший німецький підручник із музейної педагогіки.

У ньому музейна педагогіка розглядалася як галузь діяльності всіх музеїв незалежно від профілю. У США з 1969 р. музеї отримали офіційний статус освітніх закладів. У ФРН після II Світової війни відбулася зміна ставлення до музейної педагогіки. Її вже не сприймали лише як інструмент, що використовувався в музеях із метою навчання, натомість почали розглядати як нову наукову дисципліну, пов'язану із проблемами музейної комунікації. У НДР 1983 р. видано книгу «Музейна педагогіка НДР», де музейна педагогіка трактувалася як «наукова дисципліна, що виникла на межі музеєзнавства та педагогічних наук і досліджувала освітньо-виховні цілі соціалістичного суспільства відповідно до специфічних форм музейної комунікації, перш за все експозиції, а також інших форм діяльності музею».

У СРСР потреба розроблення наукового підходу до музейної педагогіки на основі використання принципів сучасної педагогіки та психології виникла в 70-ті рр. ХХ ст. Ситуація в галузі культурно-просвітницької діяльності музеїв сприяла формуванню музейної педагогіки як самостійної наукової дисципліни у 80–90-ті рр. ХХ ст. При Міністерстві освіти була створена науково-дослідна група «Музей та освіта» під керівництвом М. Гнедовського, яка досліджувала проблеми взаємодії музею та школи на міждисциплінарному рівні. Саме в цей час у наукових колах виникає питання про важливість підготовки музейних педагогів.

На сучасному етапі розвитку науки серед питань, які розглядає музейна педагогіка, можна визначити такі: освітня специфіка музею; ефективність музейної комунікації; вивчення музейної аудиторії; створення та апробація нових методик, програм, експозицій для різних груп населення; встановлення оптимальних форм взаємодії з партнерами із культурно-освітньої діяльності, організація співробітництва з освітньою установою; вивчення історії музейно-педагогічної думки та культурно-освітньої діяльності музею.

Суб'єктом музейної педагогіки є сукупність специфічних особливостей позитивного впливу музейного середовища на широкі верстви населення. Предмет музейної педагогіки – візія, зміст та змістовні характеристики специфічних особливостей позитивного впливу музейної педагогіки на людину.

У сучасних умовах трансформації освіти й галузі культури перед педагогами, праців-

никами музейних закладів, управлінцями галузей освіти та культури постають питання запровадження інноваційних або ж нестандартних підходів до функціонування музеїв. Перша група проблем пов'язана із «виживанням», або ж можливістю здійснення цивілізованої комерціалізації закладів культури і освіти.

Позитивним прикладом розвитку закладів культури на основі упровадження елементів музейної педагогіки є робота Комунального закладу Тростянецької міської ради «Музейно-виставковий центр «Тростянецький». Ще у 2006 р. депутатським корпусом Тростянецької міської ради під керівництвом Юрія Бови (є міським головою м. Тростянець 15 років) узято стратегічний курс на розвиток галузі культури в зазначеній адміністративно-територіальній одиниці. На нашу думку, цю роботу можна розглядати як керований управлінський експеримент, спрямований на покращення якісних характеристик культурно-освітнього середовища. Ці позитивні зміни сприяють інвестуванню значних коштів у соціокультурну сферу територіальної громади, центром якої є місто Тростянець Сумської області. Центральним майданчиком експерименту став Музейно-виставковий центр «Тростянецький». Під керівництвом Євгена Маловічко заклад розпочав оновлення не тільки концептуальних підходів до музейно-господарської діяльності, а й до реалізації ідеї активності та міжгалузевих комунікацій у культурно-освітній роботі. Далі стисло розкриємо цей досвід.

По-перше, Музейно-виставковий центр «Тростянецький» намагається здійснювати свою діяльність відповідно до сучасних економічних умов. Перед працівниками (науковцями, екскурсоводами, методистами, технічними працівниками, менеджерами) ставиться завдання розроблення гнучкого механізму багатоканального та багатоджерельного фінансування. Указаний комунальний заклад Тростянецької ОТГ заробив у 2019 році 1 млн грн у результаті здійснення основної та додаткової діяльності. Джерелами фінансових надходжень Музейно-виставкового центру «Тростянецький» є: 1) продаж сувенірної продукції; 2) кошти від продажу квитків на музейні та екскурсійні послуги; 3) кошти від проведення фестивальної та концертної діяльності; 4) кошти від пілотного проекту Міністерства

юстиції України «Шлюб за добу»; 5) кошти від продажу картин із пленерів, які проводяться в Тростянці понад 12 років.

По-друге, Музейно-виставковий центр «Тростянецький» упродовж 2019–2020 рр. перетворився із звичайної музейної установи на керований науковий майданчик. Заклад активно співпрацює з науковими, науководослідними та освітніми установами. Наприклад, у 2019–2020 рр. на території Тростянецької ОТГ розгорнуто археологічні дослідження Інституту археології НАН України. Зарічненська археологічна експедиція під керівництвом молодшого наукового співробітника Віталія Жиголи завдяки фінансовій підтримці відділу культури, молоді та спорту вже другий рік поспіль знаходить на території Зарічненського археологічного комплексу унікальні артефакти. Серед планів – розпочати археологічні дослідження в селах Ніцах та Мащанка.

Також у Тростянецькій ОТГ поживавлено наукову діяльність. І далі активно працює Гетьманський національний парк, який є центром роботи зі збереження унікальної природи Тростянецьчини. Спільно з Тростянецьким відділенням Національного інституту лісового господарства та лісомеліорації науковці здійснюють не тільки науковий аналіз та прогнозування розвитку природи в краї, а й активну просвітницьку та екскурсійну роботу серед школярів, молоді, студентів, науковців і туристів. На тлі зниження активності комунікативної діяльності та згортання комунікативних заходів у закладах вищої освіти Музейно-виставковий центр «Тростянецький» у 2019–2020 рр. провів на своїй базі дві всеукраїнські науково-практичні конференції за участю науковців, педагогів та управлінців-практиків із Сум, Полтави, Харкова, Чернігова та інших міст України. Метою конференції «Історико-краєзнавчі дослідження Тростянецької громади: стратегія побудови туристично-рекреаційного кластера Сумщини» є розроблення наукових засад розвитку культурно-освітнього середовища на рівні конкретної території. На конференції зокрема розглядалися питання: результати Зарічненської археологічної експедиції; історичні та народознавчі особливості битви на р. Ворскла 1399 р.; використання світового досвіду розвитку музейних комплексів; проблеми пошуку та музеєфікації полів давніх битв; питання історії заповідного Литовського бору; сучасні

особливості використання вимог до збереження історичної спадщини; унікальність Зарічненського археологічного комплексу; формування історико-краєзнавчих поглядів на поселення скіфів-землеробів; публічне управління сферою туризму на регіональному рівні; значення спортивного туризму в підготовці фахівців для економіки та соціальної сфери держави; краєзнавчі виміри розвитку громади; використання інформаційних технологій в активній туристичній діяльності; шляхи та засоби створення кластера територіальної громади як запорука економічного зростання; процесуальні перетворення та якісно-кількісна діагностика розвитку культурного сектора громад; місця туристичної галузі в процесі державотворення в Україні. Наступним кроком є виведення описаного вектора діяльності на міжнародний рівень із метою встановлення наукової комунікації із Литвою, Білоруссю, Молдовою, Грузією.

По-третє, заслуговує на увагу діяльність, спрямована на виховання дітей та молоді на засадах гуманізму та патріотизму. Музейно-виставковим центром «Тростянецький» проведено низку освітніх заходів. У 2019–2020 рр. започатковано такі заходи: 1) виставка, присвячена Голодомору в Україні 1933–1937 рр.; 2) виставка, присвячена тростянчанам – учасникам Другої світової війни; 3) виставка до Дня захисників і захисниць України («На Покрову»); етнографічна виставка «На Івана, на Купала!»; 4) виставка картин художника-земляка К. Власовського (із фондів Сумського обласного художнього музею імені Н. Онацького); 5) виставка всесвітньовідомої художниці-примітивістки М. Примаченко (із фондів Сумського обласного художнього музею імені Н. Онацького).

По-четверте, Тростянецька ОТГ має досвід проведення фестивалів. Досвід «Система фестивальних заходів як інвестиційний механізм розвитку громади: на прикладі Тростянецької ОТГ» позитивно оцінено Міністерством культури та інформаційної політики України і визнано одним із кращих в Україні. Цей досвід рекомендовано для вивчення та поширення авторами методичного посібника Міністерства культури та інформаційної політики.

Важливе місце у роботі комунальних закладів галузі культури має проектна діяльність. Міністерство культури, молоді та

спорту України активно працює над розвитком напрямів проектної діяльності закладів культури. Серед них можна назвати програму культурно-мистецьких проєктів «Малі міста – великі враження». Потенціал культурної спадщини та креативних кластерів має велике значення для розбудови туристичної привабливості територій. У сучасних умовах відбуваються значні зміни в розвитку галузі культури України. Розвиток малих територій є частиною глобальної культурної політики держави. Інструментом реалізації політики держави є, наприклад, «Український центр культурних досліджень».

По-п'яте, із метою належної організації музейної та краєзнавчої роботи, розвитку туристичної галузі та надання послуг більшого спектра та якості 2019 р. заклад відповідно до рішення Тростянецької міської ради трансформовано в Комунальний заклад Тростянецької міської ради «Музейно-виставковий центр «Тростянецький». Відтепер Комунальний заклад у своїй структурі має краєзнавчу експозицію, картинну галерею «Мистецька Тростянеччина», кімнату-музей П. І. Чайковського, кімнату-музей Л. Є. Кеніга, експозицію «Музей шоколаду», пам'ятку архітектури «Круглий двір», паркову зону. Цими об'єктами заплановано екскурсійний, самостійний та груповий супровід.

Окрім екскурсійного обслуговування заклад планує надавати широкий спектр послуг: участь у проведенні фестивалів (фестиваль історичної реконструкції «Стара Фортеця. Подорож крізь століття», 27–28 червня, м. Тростянець; спортивний фестиваль «Несумний Вело-Fest», 18–19 липня, м. Тростянець; музичний фестиваль «Схід-рок», 8–9 серпня, м. Тростянець; історико-культурний фестиваль «Сторінками історії середньовіччя», 22 серпня, с. Зарічне Тростянецької ОТГ).

По-шосте, у КЗ Тростянецької міської ради «Музейно-виставковий центр «Тростянецький» плануються: надання послуг із реєстрації шлюбу в пілотному проєкті Міністерства юстиції України «Шлюб за добу»; реалізація пілотного проєкту Міністерства юстиції України «Ювілейні шлюби»; організація виїзних шлюбних церемоній, оренда приміщення для проведення шлюбних обрядів, фото- та відео зйомок, вечорів класичної музики, виставок картин місцевих, вітчизняних та закордонних

художників; реалізація сувенірної продукції, проведення загальноміських культурно-мистецьких заходів.

По-сьоме, у 2021 р. триватимуть розроблення нових інформаційно-промоційних матеріалів про м. Тростянець, його історію та архітектурну спадщину, наукова робота та опрацювання матеріалів із метою створення виставкового проєкту, присвяченого битві на р. Ворсклі 1399 р. між об'єднаним військом Великого князя Вітовта (Велике князівство литовське) та військом Золотої орди. Ця робота буде першим етапом зі створення у с. Зарічному музейно-готельного центру для вивчення та збереження історичної матеріальної спадщини на території Тростянецької ОТГ.

По-восьме, Комунальний заклад Тростянецької міської ради «Музейно-виставковий центр Тростянецький» розглядає серед напрямів своєї діяльності організаційно-комунікативні заходи, спрямовані на підвищення кваліфікації педагогів. Так, 2020 р. започатковано виїзні семінари-практикуми вчителів історії до Заріченського археологічного комплексу в с. Боголюбове Тростянецької ОТГ Сумської області. Педагогам запропоновано змістовну екскурсію, присвячену історії рідного краю, проведено огляд останніх наукових та археологічних досліджень, що здійснюються на території Тростянецької ОТГ. Серед інших напрямів інформаційних заходів – екскурсія «Літературна Тростянеччина (Глібов, Хвильовий, Татаренко) для вчителів української мови та літератури; екскурсії Тростянецьким дендропарком для вчителів географії та біології; екскурсія картинною галереєю сучасного мистецтва для вчителів образотворчого мистецтва; екскурсія кімнатою-музеєм Л. Кеніга «Від робітника – до мільйонера» для вчителів географії та основ економіки; екскурсія для вчителів музики кімнатою-музеєм П. Чайковського.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у визначеному напрямі.

Музейна педагогіка є інструментом активізації роботи сучасного музею, зокрема, музейно-виставкового центру (комплексу) шляхом використання зібраних музейних колекцій для споживачів.

Результати дослідження впливу музейної педагогіки та публічного управління музейно-виставковими комплексами потребують

подальшого узагальнення. Також необхідне посилення наукового, кадрового потенціалу, ступеня участі музеїв у найважливіших державних та регіональних соціально-економічних програмах. Переважна більшість закладів музейно-виставкового типу часто залишається виведеною за межі ґрунтовних наукових досліджень. Відтак, організація культурного та освітнього продукту може бути реалізована через активну співпрацю музеїв і закладів освіти.

Заслугове на увагу досвід співпраці музейно-виставкових центрів з українськими колекціонерами, меценатами, представниками бізнес-еліти. Саме така співпраця може допомогти вивести галузь культури на якісно новий рівень. Сучасним менеджерам у галузі культури інколи бракує досвіду та знань, щоб налагодити співпрацю із спонсорами. На нашу думку, слід звернути увагу на активізацію багатоджерельного та багатоканального фінансування соціокультурного простору. У сучасних умовах при неможливості знайти спонсорів та партнерів в Україні слід звертати увагу на закордонних партнерів. Серед тих країн, які є важливими для півдня Сумської області, можна називати Литву, Білорусь, Швейцарію, Австрію, Словенію. Формування на рівні об'єднаної територіальної громади центрів (комплексів) музейно-виставкового типу на базі вже наявних закладів культури різного галузевого спрямування й підпорядкування доцільно здійснювати в режимі створення асоціативних структур досить гнучкої організації, що уможлиблює поєднувати інтереси окремих закладів культури, уникаючи зайвої централізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антиквар. Журнал про мистецтво та колекціонування. – 2019. – № 5 (113). – 112 с.
2. Альшванг А. Чайковский / А. Альшванг. – М.: Музика, 1967. – 927 с.
3. Амосов О. Ю. Перетворення механізмів державного регулювання економікою розвитку / О. Ю. Амосов // Збірник наукових праць УАДУ при Президентові України / Державне управління та місцеве самоврядування. Випуск 2 / 2001. Ч. II. За заг. ред. Г. І. Мостового, Г. С. Одінцової. – Х.: РапРі УАДУ 2001. – 248с.
4. Багалій Д. І. Історія Слобідської України / Д. І. Багалій. – Х.: Основа, 1999. – 256 с.

5. Балабанович Е. Чехов и Чайковский / Е. Балабанович. – М.: Московский рабочий, 1962. – 420 с.

6. Бова Ю. А. Організаційні заходи щодо розвитку музейної справи в регіоні (на прикладі Тростянецької ОТГ Сумської області) / Ю. А. Бова, І. А. Медведєв // Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні музеї – центри збереження і популяризації сторико-культурної спадщини». – Суми, 24 жовтня 2019 р..

7. Логвиненко Ю. М. Менеджмент організацій: навч. посіб. / Ю. В. Логвиненко, В. О. Мазуренко, І. А. Медведєв // Суми: СВС Панасенко І. М., 2014. – 192 с.

8. Міхно О. Сутність терміна «Музейна педагогіка» / О. Міхно // Музейна педагогіка в науковій освіті: зб. тез доповідей учасників I Всеукраїнської наук.-практ. конф. (28 листопада 2019 р., м. Київ). – Біла Церква: Вид-во «Авторитет» ФОП «Курбатова Ю. В.», 2019. – С. 74–78.

9. Медведєв І. А. Активізація розвитку туристично-рекреаційної галузі на місцевому рівні (на прикладі Тростянецької ОТГ Сумської обл.) / І. А. Медведєв // Економіка, облік, фінанси та право: зб. тез доповідей міжнар. наук.-практ. конф. (Полтава, 24 жовтня 2019 р.): у 7 ч. Полтава, ЦФЕНД, 2019. – Ч. 7. – 63 с.

10. Охріменко М. Л. Витоки наші. Голос Клію з теренів літописного Псла / М. Л. Охріменко. – Суми: Триторія, 2018. – 208 с.

11. Сумщина в іменах. Енциклопедичний довідник. – Суми: редакційно-видавниче об'єднання «АС-Медія», Сумський державний університет, 2003. – 608 с.

12. Шкільні музеї в Україні в першій половині ХХ сторіччя / Педагогічний музей України: [укладачі: В. О. Гайдей, О. П. Міхно; наук. консультант О. В. Сухомлинська]. – Вінниця: вид. ФОП Кушнір Ю. В., 2020. – 208 с. (Сер. Педагогічна републікація: Вип. 7).

Цитувати: Медведєв І. А. Інноваційні напрями розвитку музейної педагогіки в сучасних умовах / І. А. Медведєв // Постметодика. – 2022. – № 1–2. – С. 29–26.

© І. А. Медведєв, 2021. Стаття надійшла в редакцію 15.01.2020. ■